

VII.7033.19.2014.RG

**Pani
Lena Kolarska-Bobińska
Minister Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Memorandum Pani Minister

Na tle skargi skierowanej do Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się **problem prawidłowości regulacji prawnych zawartych w znowelizowanej ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym** (t.j. Dz. U. z 2012 r. Nr 572 ze zm.; dalej: Prawo o szkolnictwie wyższym) **dotyczących systemu stypendiów socjalnych.**

W poprzednim stanie prawnym, zgodnie z art. 179 ust. 5 pkt 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, **miesięczną wysokość dochodu na osobę** w rodzinie studenta uprawniającego do ubiegania się o stypendium socjalne ustalano na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1456 ze zm.), z zastrzeżeniem, że **do dochodu nie wliczano** dochodów rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta i będące na ich utrzymaniu dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek, jeżeli student jest samodzielny finansowo.

Ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1198) uchylono pkt 1 w ust. 5 art. 179 Prawa o szkolnictwie wyższym.

W obecnym stanie prawnym, zgodnie z art. 179 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym przy ustalaniu wysokości dochodu uprawniającego studenta do ubiegania się o stypendium socjalne uwzględnia się dochody osiągnięte przez: studenta; małżonka studenta, a także będące na utrzymaniu studenta lub jego małżonka dzieci niepełnoletnie,

dzieci pobierające naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek; rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta i będące na ich utrzymaniu dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek.

Miesięczną wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta (doktoranta) uprawniającego do ubiegania się o stypendium socjalne ustala się na zasadach określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych, z uwzględnieniem art. 179 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, z zastrzeżeniem, że do dochodu nie wlicza się: świadczeń pomocy materialnej dla studentów i doktorantów, otrzymywanych na podstawie przepisów ustawy; stypendiów przyznawanych uczniom, studentom i doktorantom w ramach: funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, niepodlegających zwrotowi środków pochodzących z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), umów międzynarodowych lub programów wykonawczych, sporządzanych do tych umów albo międzynarodowych programów stypendialnych; świadczeń pomocy materialnej dla uczniów otrzymywanych na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.); świadczeń, o których mowa w art. 173a i art. 199a oraz stypendiów o charakterze socjalnym przyznawanych przez inne podmioty, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 40b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.).

W art. 179 ust. 5 pkt 2 – 5 Prawa o szkolnictwie wyższym ustawodawca zasadnie wyłączył niektóre dochody (głównie stypendia i świadczenia o charakterze pomocowym, np. świadczenia pomocy materialnej dla studentów i doktorantów) z katalogu dochodów uwzględnianych przy ustalaniu dochodu rodziny studenta.

Uwagę Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił fakt, że zgodnie z powyższymi przepisami **ustawodawca nie uwzględnił w tej grupie stypendiów doktoranckich przyznawanych przez uczelnie**. W obecnym stanie prawnym, ze względu na uchylenie pkt 1 w ust. 5 art. 179 Prawa o szkolnictwie wyższym stypendia doktoranckie przyznawane przez uczelnie wliczane są do dochodu doktoranta. Przed zmianą ustawy stypendium doktoranckie otrzymywane od uczelni nie wliczane było do dochodu studenta.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich obecne regulacje prawne w sposób znaczny ograniczają pomoc socjalną najbardziej potrzebującym doktorantom. Wliczanie do dochodów stypendium przyznawanego przez uczelnie ze środków krajowych, podczas gdy stypendium otrzymane w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, niepodlegających zwrotowi środków pochodzących z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) oraz umów międzynarodowych lub programów wykonawczych, sporządzanych do tych umów albo międzynarodowych programów stypendialnych wliczane nie jest, zdaniem Rzecznika jest nie tylko niezrozumiałe, lecz może budzić wątpliwości co do równego traktowania doktorantów w zależności od tego, z jakiego źródła finansowe są ich stypendia.

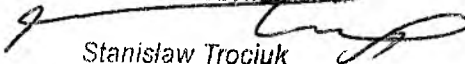
Ustawodawca jest zobowiązany do zapewnienia, że wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Według Rzecznika nie można zatem nakładać na obywateli ustawą przepisu *de facto* prowadzącego do wyboru, z której formy stypendium należy zrezygnować, żeby otrzymać inną pomoc. Wprowadzenie przepisu uzależniającego otrzymanie świadczenia rodzinnego od wysokości dochodu, przy jednoczesnym wliczaniu do dochodu stypendium przyznanego przez uczelnię, prowadzić może właśnie do takiej sytuacji. Otrzymujący stypendium od uczelni doktorant może być przez ustawodawcę postawiony przed wyborem pomocy, jaką otrzyma.

Uwagi powyższe przedstawiam Pani Minister stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) z uprzejmą prośbą o ich rozważenie, a także – jeśli Pani Minister je podzieli – z prośbą o podjęcie działań w celu zmiany stanu prawnego.

Udzielając odpowiedzi uprzejmie proszę o powołanie się na numer sprawy: VII.7033.19.2014.RG.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich